

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 595/2020-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Ivanom Husárom, Vojenská 14, Košice, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s porušením čl. 49 a čl. 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky a porušenia čl. 7 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 To 93/2016 z 21. novembra 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tdo 27/2020 z 13. mája 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. augusta 2020 doručená ústavná sťažnosť a 18. augusta 2020 doplnenie ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s porušením čl. 49 a čl. 50 ods. 6 ústavy a porušenia čl. 7 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 To 93/2016 z 21. novembra 2016 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tdo 27/2020 z 13. mája 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka bola rozsudkom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 1 T 90/2011 z 18. februára 2013 uznaná za vinnú zo spáchania zločinu poisťovacieho podvodu v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 k § 223 ods. 1, ods. 3 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) na tom skutkovom základe, že „3. 2. 2010 [REDAKOVANÉ], v úmysle získať finančný prospech a bez vedomia a súhlasu poisteného [REDAKOVANÉ], ktorý pri úraze pri parašutistickom zoskoku z 11. júla 2009 bol v stave úplnej odkázanosti, vykonala zmenu poisťnej zmluvy [REDAKOVANÉ] o dočasnom životnom poistení, kde zmenila percentuálny podiel oprávnených osôb vo svoj prospech a taktiež vykonala zmenu poisťníka, pričom zmluvu podpísala sama za [REDAKOVANÉ], čím uviedla do omylu poisťovňu [REDAKOVANÉ], kde pri vzniku náhodnej udalosti bližšie označenej v zmluve a následnom plnení predmetu zmluvy vznikla škoda [REDAKOVANÉ] vo výške 11.620,79 €.“.

Za spáchanie uvedeného zločinu bol sťažovateľke uložený trest odňatia slobody vo výmere 3 rokov a podľa § 49 ods. 1 písm. a) Trestného zákona jej bol výkon trestu podmienenečne odložený.

3. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením z 21. novembra 2016 tak, že odvolanie zamietol

ako nedôvodné. Proti uzneseniu krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením z 13. mája 2020 tak, že dovolanie podľa § 382 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) odmietol.

4. Sťažovateľka poukazuje na to, že trestného činu poisťovacieho podvodu podľa § 223 ods. 1 Trestného zákona sa môže dopustiť iba ten, kto od iného vyláka poistné plnenie, pričom vylákaním poistného plnenia „*sa z hľadiska definície uvedenej v Trestnom zákona, ale aj z pohľadu odbornej literatúry (napr. Komentár k II. dielu Tr. zákona, Burda, Čentěš, Kolesár C.H.BECK, rok 2011 str. 541) rozumie poskytnutie poistného plnenia poisťovňou bez riadneho splnenia všetkých podmienok na jeho poskytnutie. Z povahy veci vyplýva, že trestnosť pri poistnom podvode nastupuje až pri uplatnení nároku na poistné plnenie. Pokiaľ nebolo vyplatené poistné plnenie, uplatnenie nároku nezakladá trestnú zodpovednosť za dokonaný trestný čin. Uvedené konanie možno postihnúť ako pokus trestného činu poisťovacieho podvodu.*

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že k spáchaniu trestného činu poisťovacieho podvodu môže dôjsť iba v prípade, ak páchatel požiada poisťovňu o poistné plnenie (napriek tomu, že nie sú splnené podmienky pre vyplatenie poistného plnenia v dôsledku čoho uvádza poisťovňu do omylu). Bez existencie žiadosti o vyplatenie poistného plnenia nejde a nemôže ísť o trestný čin poisťovacieho podvodu a to ani v štádiu pokusu (nikto žiadne poistné plnenie od poisťovne nežiadal). Napr. niekto kto má poistenú nehnuteľnosť pre prípad vandalizmu ju sám poškodí ale poisťovňu o žiadne poistné plnenie nežiada.

Z popisu skutku uvedenom v bode 1.1. tejto ústavnej sťažnosti je úplne zrejmé, že sťažovateľka nikdy od poisťovne [REDAKOVANÉ] nežiadala žiadne poistné plnenie.“.

5. Vychádzajúc zo skutkovej vety rozsudku okresného súdu, je zrejmé, že sťažovateľka nemohla naplniť skutkovú podstatu trestného činu poisťovacieho podvodu a jej konanie nebolo trestným činom. Túto argumentáciu sťažovateľka „*v priebehu konania pred všeobecnými súdmi neuvádzala, nič to však nemení na tom, že k porušeniu vyššie uvedených ústavných práv sťažovateľky došlo, nakoľko iura novit curia a aj bez toho,*

aby sťažovateľka poukazovala na tieto skutočnosti a právne závery mala byť súdom spod obžaloby oslobodená (resp. voči nej ani nemala byť podaná obžaloba za trestný čin poisťovacieho podvodu).“. V demokratickom a právnom štáte je neprijateľné, aby bol ktokoľvek odsúdený za skutok, ktorý nie je trestným činom. Vzhľadom na prezumpciu neviny obžalovaný nemusí predkladať dôkazy o svojej nevine, vec je povinný posúdiť právo poznajúci súd.

6. Sťažovateľka sa tiež domnieva, že krajský súd a najvyšší súd porušili aj jej základné právo na súdnu ochranu tým, že odmietli vykonať dôkaz, ktorý by preukázal, že konala v skutkovom omyle, keďže sa domnievala, že jej dlhoročný partner ■■■■■ ■■■■■ súhlasí so zmenou poisťnej zmluvy. Ako jeden zo zásadných dôkazov sťažovateľka navrhovala lekársku správu ošetrujúceho lekára ■■■■■ z 15. marca 2010, v zmysle ktorej *„zdravotný stav jej druha nebránil v udelení plnej moci jeho matke.*

... ak ošetrujúci lekár dospel k záveru, že jej druh je spôsobilý prejaviť svoju vôľu a udeliť plnú moc matke, tak o to viac ona ako osoba bez vzdelania v oblasti medicíny mohla byť presvedčená o tom, že vedel prejaviť súhlas so zmenou poisťnej zmluvy.“.

7. Krajský súd sa touto lekárskou správou a ani udelením plnomocenstiev, na základe ktorých matka jej druha uskutočňovala rôzne právne úkony, nezaoberal a tieto okolnosti nijako nevyhodnocoval. Predmetný dôkaz nebol vykonaný a ani vyhodnotený, čím podľa sťažovateľky došlo k porušeniu jej práva na obhajobu zásadným spôsobom, keďže išlo o zásadný dôkaz o tom, že konala v skutkovom omyle. Krajský súd tento dôkaz nevyhodnotil, námietku sťažovateľky vybavil arbitrárne len jednou vetou, pričom svoj postup riadne neodôvodnil. Najvyšší súd tento postup krajského súdu nepovažoval za porušenie práva na obhajobu. Konajúce súdy takto porušili jej základné práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy, *„pretože sa na ňou navrhovaný podstatný dôkaz jasne svedčiaci o jej skutkovom omylu nijako neprihliadlo a to bez zmysluplného a zákonného odôvodnenia... pričom ak by súd konštatoval, že sťažovateľka konala v skutkovom omyle, nemohla sa dopustiť úmyselného konania a skutok jej kladený za vinu by ani z hľadiska subjektívnej stránky nemohol byť trestným činom.“.*

8. V doplnení ústavnej sťažnosti sťažovateľka poukázala na právny názor ústavného súdu v náleze sp. zn. II. ÚS 168/2019, podľa ktorého ak všeobecný súd nevykoná dôkaz navrhovaný stranou, ktorý má preukazovať medzi stranami spornú skutkovú okolnosť, ktorá je pre meritórne posúdenie uplatneného nároku významná či rozhodujúca, znemožní tým strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dôjde k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„Základné právo (sťažovateľky)... na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy... ako aj právo na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy SR a základné právo podľa článku 49, 50 ods. 6 a článku 7 ods. 1 Dohovoru... uznesením Krajského súdu Košice sp. zn. 8 To/93/2016 z 21. 11. 2016 a uznesením Najvyššieho súdu SR spis. značka 3 Tdo/27/2020 zo dňa 13. 5. 2020 porušené bolo.

Uznesenie Krajského súdu Košice sp. zn. 8 To/93/2016 z 21. 11. 2016 a uznesenie Najvyššieho súdu SR spis. značka 3 Tdo/27/2020 zo dňa 13. 5. 2020 sa zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

Krajský súd Košice a Najvyšší súd SR sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 412,76 € na účet právneho zástupcu JUDr. Ivana Husára do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Právomoc ústavného súdu, relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

13. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

14. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

15. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú

sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, III. ÚS 263/03, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06, III. ÚS 198/07, III. ÚS 79/2012).

16. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre, poukazujúc na svoje ústavné postavenie (čl. 124 ústavy), opakovane zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02). O svojvôli, resp. arbitrárnosti pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

17. Ústavný súd považuje za potrebné poukázať tiež na svoju judikatúru, v zmysle ktorej rozhodnutie a postup všeobecného súdu, ktoré sú v súlade s platným a účinným zákonom (na vec aplikovateľnými procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi), nemožno kvalifikovať ako porušovanie základných ľudských práv (m. m. napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

18. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

19. Podľa čl. 49 ústavy len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie.

20. Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

21. Podľa čl. 50 ods. 6 ústavy trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný. Neskorší zákon sa použije, ak je to pre páchatel'a priaznivejšie.

22. Podľa čl. 7 ods. 1 dohovoru nikoho nemožno odsúdiť za konanie alebo opomenutie, ktoré v čase, keď bolo spáchané, nebolo podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva trestným činom. Takisto nesmie byť uložený trest prísnejší, než aký bolo možné uložiť v čase spáchania trestného činu.

23. Ustanovenie čl. 49 ústavy vyjadruje jeden z princípov právneho štátu, požiadavku zákonnosti v trestnom práve a vymedzuje podmienky trestnej zodpovednosti a požiadavku presného zákonného vymedzenia druhu a intenzity trestných sankcií. Podľa ustanovenia tohto článku len Národná rada Slovenskej republiky môže zákonom ustanoviť, čo je trestný čin, aké sú podmienky trestnej zodpovednosti a aký trest a za akých podmienok je možné za spáchanie trestného činu uložiť. Trestný zákon musí obsahovať uzavretý katalóg trestných činov a uzavretý katalóg trestov a súčasne zákaz analógie v neprospech páchatel'a, čím štát stanovuje zákonné limity pre obmedzenie základných práv a slobôd občanov (I. ÚS 313/06, II. ÚS 241/06, II. ÚS 642/2013).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

III.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy v spojení s porušením čl. 49 a čl. 50 ods. 6 ústavy a porušeniu čl. 7 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu z 21. novembra 2016

24. Pri posudzovaní tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity všeobecne vyjadreného v časti II tohto uznesenia, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a do § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04).

25. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta právnu kvalifikáciu skutku, tvrdí, že skutok vymedzený v skutkovej vete rozsudku okresného súdu nie je trestným činom, keďže nebol naplnený zákonný znak, a to vylákanie poistného plnenia, prípadne uplatnenie nároku na poistné plnenie. Sťažovateľka tiež namieta, že konajúce súdy nevykonali dôkaz svedčiaci o jej nevine, resp. o jej konaní v skutkovom omyle, a to správu ošetrojúceho lekára.

26. Vychádzajúc z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, sťažovateľka v dovolaní uplatnila dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, pričom namietala, že bolo zásadným spôsobom porušené jej právo na obhajobu tým, že krajský súd a ani okresný súd nehodnotili a ani nevykonali dôkaz – správu ošetrojúceho lekára.

Sťažovateľka v dovolaní nenamietala nesprávne právne posúdenie zisteného skutku, ktoré predstavuje dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

27. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie. Uplatnenie právomoci najvyššieho súdu, ktorý sa námietkou sťažovateľky prednesenou v rámci dovolania riadne zaoberal, vylučuje rozhodovaciu právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky vo vzťahu k jej námietke o nevykonanom dôkaze a porušení ňou označených práv napadnutým uznesením krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) a podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

28. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd. Ústavný súd v tejto časti konštatuje, že sťažovateľka v podanom dovolaní nesprávne právne posúdenie skutku nenamietala, hoci uvedená námietka predstavuje dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku (svoju námietku prezentovala až v podanej ústavnej sťažnosti). Nevyžitie účinného právneho prostriedku nápravy (keďže sťažovateľka námietku v dovolaní neuplatnila, akoby v tej časti dovolanie nepodala) preto vo vzťahu k námietke sťažovateľky o nesprávnom právnom posúdení skutku vylučuje, aby v uvedenej veci rozhodoval ústavný súd. Ústavný súd preto odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky vo vzťahu k námietke o nesprávnom právnom posúdení skutku napadnutým rozhodnutím krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. d) a podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej neprípustnosť.

III.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy v spojení s porušením čl. 49 a čl. 50 ods. 6 ústavy a porušeniu čl. 7 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu z 13. mája 2020

29. Najvyšší súd v napadnutom uznesení poukázal na to, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok umožňuje namietať zásadné porušenie procesnoprávnych a hmotnoprávnych ustanovení v rozhodnutiach súdov z dôvodov taxatívne uvedených v § 371 ods. 1 písm. a) až n) Trestného poriadku. Všeobecne vymedzil význam práva na obhajobu v trestnom konaní. V zmysle konštantnej judikatúry najvyššieho súdu právo na obhajobu „*chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvinenej a jej obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva... o zásadné porušenie práva na obhajobu pôjde najmä vtedy, ak obvinená nemala v konaní obhajcu, hoci v danej trestnej veci boli splnené dôvody povinnej obhajoby.*

Takéto pochybenie súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu dovolací súd v konaní nezistil, teda nemožno zaujať stanovisko, že došlo k porušeniu práva na obhajobu obvinenej zásadným spôsobom. Na základe vyššie uvedeného je potrebné podotknúť, že obvinená bola počas celého trestného konania zastúpená obhajcom JUDr. Ivanom Husárom, ktorý aktívne pristupoval k výkonu jej obhajoby.“.

30. Najvyšší súd následne reagoval na námietku sťažovateľky, že k porušeniu jej práva na obhajobu došlo nevyhodnotením a nevykonaním dôkazu v jej prospech. Najvyšší súd uviedol, že porušením práva na obhajobu nie je „*obsah a rozsah vlastnej úvahy súdu o voľbe použitých dôkazných prostriedkov pri plnení povinností podľa § 2 ods. 9 Trestného poriadku... respektíve práva podľa § 2 ods. 10 Trestného poriadku. Ak by záver súdu urobený v zmysle § 2 ods. 12 Trestného poriadku o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú a že ju nebude overovať ďalšími dôkazmi, zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, odporovalo by to viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom v zmysle § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, ktorá vyjadruje zásadu, že účelom dovolacieho konania je posudzovanie právnych otázok, a nie posudzovanie správnosti a úplnosti zistenia skutkového stavu (R 7/2011).“.*

31. Najvyšší súd zdôraznil, že konajúci súd nie je povinný vyhovieť návrhom strán na doplnenie dokazovania, keďže v zmysle § 2 ods. 10 a 11 Trestného poriadku má v rámci

rozsahu vlastnej úvahy možnosť zvoliť vhodné dôkazné prostriedky na spravodlivé rozhodnutie. Najvyšší súd následne poukázal na to, že okresný súd sa oboznámil s dôkazom – lekárskou správou [REDAKOVANÉ] na hlavnom pojednávaní 18. februára 2013. V odôvodnení svojho rozsudku sa následne okresný súd vysporiadal so skutočnosťami, ktoré považoval za dokázané, a „uviedol na základe ktorých dôkazov považuje skutkový stav za dostatočne preukázaný. Odvolací súd sa s námietskou obvinenej vysporiadal v odôvodnení svojho uznesenia, v ktorom uviedol, že súd prvého stupňa vykonal na hlavnom pojednávaní všetky potrebné dôkazy majúce význam pre rozhodnutie o vine a treste a v odôvodnení rozsudku jasne a zreteľne vyložil, ktoré skutočnosti vzal za dokázané a o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že k porušeniu práva obvinenej na obhajobu spôsobom prezentovaným v dovolaní (ani iným spôsobom) nedošlo, pričom nevyhovenie jej požiadavke na ďalší postup súdu pri dokazovaní podľa jej predstáv, nevyvolalo pre obvinenú negatívne ovplyvnenie práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) a práva na obhajobu (špeciálne) tak, aby tento postup súdu prvého stupňa, prípadne odvolacieho súdu mohol byť považovaný za taký nedostatok súdneho konania, ktorý by oprávňoval dovolací súd vysloviť naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.“.

32. Vychádzajúc z odôvodnenia napadnutého uznesenia, ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd sa s námietskou sťažovateľky o nevyhodnotení dôkazu v jej prospech – správy ošetrojúceho lekára, v ktorej videla naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, náležite vysporiadal a riadne vysvetlil dôvody, pre ktoré nezistil danosť uplatneného dovolacieho dôvodu. Odpoveď najvyššieho súdu na uvedenú dovoláciu námietku sťažovateľky ústavný súd považuje za vyčerpávajúcu, bez zjavných logických protirečení, zodpovedajúcu kritériám pre riadne odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov judikatúrou ústavného súdu a zároveň súladnú s podstatou a zmyslom aplikovaných právnych noriem [predovšetkým § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku].

33. V kontexte s právnou argumentáciou najvyššieho súdu ústavný súd poukazuje na to, že v konaní pred okresným súdom bolo vykonané znalecké dokazovanie a okresný

súd, ako aj krajský súd vychádzali zo záverov dvoch znaleckých posudkov vyhotovených súdnym znalcom z odboru zdravotníctva odvetvia ortopédie a súdnou znalkyňou z odboru psychológie, ktorí hodnotili zranenia, ktoré utrpel [REDAKOVANÉ] pri zoskoku padákom, a tiež následky, ktoré mali tieto zranenia napr. na jeho intelektuálne vnímanie skutočností, na pochopenie zložitejších úkonov, na schopnosť formulovať vlastný názor, tvoriť úsudky a pod. Na tomto podklade konajúce súdy nepovažovali za potrebné na preukázanie týchto skutočností (t. j. aj na preukázanie spôsobilosti [REDAKOVANÉ] prejavíť vôľu smerujúcu k zmene poistnej zmluvy, resp. spôsobilosti poveriť inú osobu na vykonanie takého právneho úkonu) vykonať ďalšie dôkazy. Vychádzajúc z tejto skutočnosti, možno považovať za ústavne akceptovateľný právny záver najvyššieho súdu o tom, že konajúce súdy nižšieho stupňa v tomto smere realizovali vlastnú úvahu v súlade s § 2 ods. 9, 10 a 12 Trestného poriadku. Z týchto dôvodov nemožno uvažovať o porušení základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

34. Pokiaľ ide o námietku nesprávneho právneho posúdenia, ústavný súd považoval za relevantné, že sťažovateľka túto námietku neuvádzala, resp. neuplatňovala v konaní pred všeobecnými súdmi. Toto opomenutie sťažovateľky malo nepochybne svoje právne dôsledky v konaní o jej dovolaní. V dovolacom konaní síce možno naprávať aj pochybenia týkajúce sa konania a rozhodnutia súdu prvého stupňa za predpokladu, že neboli napravené v konaní o riadnom opravnom prostriedku (§ 374 ods. 3 Trestného poriadku). Avšak už pri jeho podaní musí byť dovolanie odôvodnené tak, aby bolo zrejmé, v ktorej časti sa rozhodnutie napáda a aké chyby sa vytýkajú rozhodnutiu alebo konaniu, ktoré rozhodnutiu predchádzalo, a musí sa v ňom uviesť dôvod dovolania podľa § 371 Trestného poriadku (§ 374 ods. 1 a 2 Trestného poriadku). Zároveň je potrebné zdôrazniť zásadu viazanosti dovolacieho súdu dôvodmi, ktoré sú v dovolaní uvedené (§ 385 ods. 1 Trestného poriadku).

35. Sťažovateľka bola preto povinná v dovolaní vysvetliť, z čoho konkrétne vyvodzovala prípustnosť dovolania, a tiež označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod. V dôsledku viazanosti dovolacieho súdu dovolacím dôvodom dovolací súd neskúma

správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu alebo súdu prvého stupňa nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Dovolací súd nemôže v súvislosti s tým nahrádzať aktivitu dovolateľa, resp. advokáta, ktorý spísal dovolanie a zastupuje dovolateľa, a z vlastnej iniciatívy rozširovať dovolacie dôvody uplatnené v dovolaní. Vzhľadom na uvedené nemožno uvažovať na tomto skutkovom základe ani o porušení čl. 49 a čl. 50 ods. 6 ústavy a o porušení čl. 7 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

36. Opomenutie sťažovateľky namietať nesprávne právne posúdenie skutku v konaní pred všeobecnými súdmi má svoje konzekvencie aj v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti stabilne judikuje, že nepripúšťa námietky, ktoré sťažovateľ uplatňuje po prvýkrát až v konaní pred ním samým (napr. II. ÚS 382/2013, m. m. IV. ÚS 102/2019). Z tohto dôvodu sa ústavný súd nemohol zaoberať námietkou sťažovateľky o nesprávnom právnom posúdení skutku.

37. Na tomto základe ústavný súd ústavnú sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

38. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. novembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu